

PLNOU PAROU

ANTOLOGIE RETROFUTURISTICKÉ FANTASTIKY

SESTAVIL
MARTIN ŠUST

PLNOU PAROU

ANTOLOGIE RETROFUTURISTICKÉ FANTASTIKY

SESTAVIL
MARTIN ŠUST

PLNOU PAROU

ANTOLOGIE RETROFUTURISTICKÉ FANTASTIKY

SESTAVIL
MARTIN ŠUST

PLNOU PAROU
sestavil Martin Šust

Z různých anglických originálů přeložil kolektiv překladatelů

Ilustrace na obálce Pavel Trávníček

Grafická úprava Pavel Trávníček

Odpovědný redaktor tištěné knihy Martin Šust

Příprava elektronických formátů Kosmas

Odpovědný redaktor e-knihy Oldřich Vágner

E-knihu vydalo v roce 2013 nakladatelství ARGO,

Milíčova 13, 130 00 Praha 3, www.argo.cz, argo@argo.cz,

jako svou 2157. publikaci

Elektronické vydání první

Introduction, story notes and arrangement © 2013 by Martin Šust

Translation © Pavel Bakič, Marek Drda, Jiří Engliš, Aleš Heinz, Tomáš Jeník,

Petr Kotrle, Kateřina Niklová, Daniela Orlando, Andrea Patrasová, Tadeáš Pelech,

Richard Podaný a Jana Rečková, 2013

Cover art and design © 2013 by Pavel Trávníček

© Argo, 2013

ISBN 978-80-257-1052-4

Nашe knihy (včetně e-knih) distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

www.kosmas.cz

Bohunce, jak jinak než s láskou...

a

třem otcům steampunku:

Timu Powersovi,

Jamesu P. Blaylockovi a

K. W. Jeterovi

◀ OBSAH ▶

Krajina fantazie zahalená párou	11
Martin Šust	
Doktor Lash vzpomíná	13
Jeffrey Ford	
Mimova mumie	21
Mark Hodder	
Hanoverova oprava	39
Jeff VanderMeer	
Láska vchází do Hlubiny	55
Tobias S. Buckell	
Harry a Marlowe a talisman kultu Egil	73
Carrie Vaughnová	
Jak Špunti bezděky zachránili svět	91
Jay Lake	
Elementálové	107
Ian R. MacLeod	
Zepelínové město	139
Michael Swanwick & Eileen Gunnová	

Edisonův Frankenstein	175
Chris Roberson	
Stříbrný okraj	195
Tim Pratt	
Arbeitskraft	205
Nick Mamatas	
Osm mil	227
Sean McMullen	

Předmluva

KRAJINA FANTAZIE ZAHALENÁ PÁROU

Martin Šust

Kde se v lidech bere touha vrátit čas, asi většina z nás už dobře ví. Chceme se vrátit do dob jednodušších a snadnějších, leckdy do dob ztraceného mládí, do časů bez starostí a strastí. A pokud se rozhlédneme kolem sebe, možná nás přepadne touha zajít ještě dál, do dob, kdy všemocná a naše životy pevně ovládající věda a technika teprve nabírala dech a všechno bylo teprve před námi, všechno bylo možné a svět v sobě skrýval nepřeberná tajemství a plno záhad. A čekal...

Jakýmsi symbolem těchto zašlých ztracených časů se pro mnohé stala vznesená Anglie devatenáctého století. Mohutné impérium s mocnou královnou v čele, obdivovanou aristokracií a bohatou městskou kastou obchodníků a průmyslníků. Doba převratných vynálezů a velkolepých snů o zářné budoucnosti. Století, kdy vzdělaný člověk ještě mohl plně pochopit téměř vše, co nám lidská touha po poznání přinesla. Ne nadarmo je tato éra v dílech žánrových spisovatelů popisována jako parou zahalená městská krajina plná roztodivných vynálezů z odlehlých dílen ke všemu odhodlaných vědců, nad jejichž hlavami poletují prapodivné létající stroje...

Fantazie rozdmýchaná touto přitažlivou dobou provokovala spisovatele fantastiky po celá desetiletí, vždyť sám žánr se začal mohutně rozvíjet právě po boku do té doby nebývalých technických objevů. Ovšem v osmdesátých letech se díky společné prvky nesoucí tvorbě skupinky amerických autorů utvořil jednotný subžánr posléze nazvaný *steampunk*. Jeho definicí si nelamte

hlavu, slovíčko „punk“ je tam spíš pro parádu, o mnoho důležitější je ona pára a také bláznivá odvaha autorů, kteří chtěli psát moderní „verneovky“, oprostili je od nudných technických pasáží a místo nich zavalili čtenáře magickými či okultními obřady, létajícími stroji, podivnými vynálezy a především strhujícím dobrodružstvím, přičemž vše zasadili právě do doby anglického regentství nebo do následujících časů slavné vlády královny Viktorie.

Jak už to u podobných škatulek bývá, časem prostě přestala stačit s tím, jak se z ní různí spisovatelé chtěli za každou cenu vymanit a přijít s něčím novým. A tak vznikly pojmy jako *clockpunk* (steampunk zaměřený především na různé strojky, ozubená kolečka a hodinové přístroje roztodivných funkcí), *gaslamp fantasy* (fantastikou jen mírně ozvláštněné příběhy z „parních“ časů) a s posunem subžánru do méně vzdálené minulosti pak také *dieselpunk* (páru zde, jak vidět z názvu, nahradil jiný hybný prostředek a šílené vědce kupříkladu okultismem pobláznění nacisté) či *atomicpunk* (máte samozřejmě pravdu, posunuli jsme se do časů studené války, ale různých svět ohrožujících vynálezů ani trochu nebylo). A věřte, mohli bychom v těchhle škatulátech pokračovat, ovšem k ničemu by nám to nebylo.

Tady se totiž dostáváme k podtitulu naší slovníkové antologie – retrofuturistické fantastice. Zvolil jsem ho právě proto, abych se ani trochu nemusel zabýmat o podobné kratochvíle znuděných literárních teoretiků. Do „retrofuturistické“ kolonky mohu s klidem zahrnout všechny jmenované krabičky od bot či hodinek a ještě nám spousta místa zbude. A ten snad až banální název, který jsem sám mnohokrát zavrhl, abych se k němu pořád vracel, se báječně hodí tím nevysloveným „vpřed“ či snad „vzad“, to podle libosti samotných autorů, kam se právě chtěli se svým příběhem vydat. Na mně už bylo jen bez starostí vybírat.

Snažil jsem se vás především pobavit a sestavit a seřadit příběhy tak, aby nejen nenudily, ale především aby nebyly jednotvárné. Doporučuji tedy číst hezky popořadě, ale je mi jasné, že mě stejně rebelsky neuposlechnete; snad se vám bude kniha líbit i v tomto případě. Jen doufám, že na vás té páry a vzducholodí nebude moc...

DOKTOR LASH VZPOMÍNÁ

Jeffrey Ford

Američan Jeffrey Ford (nar. 1955) není spisovatelem, kterého byste našli na žebříčcích nejprodávanějších knih, což je jen další důkaz toho, v jak nespravedlivém světě žijeme. Pochází z umělecké rodiny, jak se ostatně zřetelně zrcadlí i v jeho elegantní a nápadité tvorbě. Svou první povídku publikoval v roce 1981 a o sedm let později vydal krátký debutový román. Větší pozornosti se mu však dostalo až po vydání románu *The Physiognomy* (1997), úvodního dílu trilogie ze světa, v němž jsou zásady frenologie hlavním nástrojem soudní moci. V následujících už samostatných románech *The Portrait of Mrs. Charbuque* (2002), *The Girl in the Glass* (2005) a *The Shadow Year* (2008) se pak čím dál více přibližoval nezřetelným hranicím fantastického žánru. Forda však nelze zaškatulkovat jako pouhého romanopisce, zejména ve své povídkové tvorbě si jako v současnosti snad nikdo jiný zaslouží označit za nástupce Raye Bradburyho. I když u nás prozatím nevyšla žádná z jeho knih, mohli jsme se těšit z množství povídek, z nichž nelze nejmenovat alespoň oblíbenou „Zmrzlinovou říši“ (2003). Důkazem, že je stále z čeho vybírat, jsou autorovy čtyři nádherné povídkové sbírky, které v sobě ukrývají nepřebernou studnici příběhů, přičemž Ford už pilně strádá kratší práce pro svůj pátý soubor.

V úvodní povídce naší antologie se představí jako autor, jenž dokáže i na malém prostoru vybudovat silnou atmosféru a patřičně nás tak naladit na věci příští...

Dělal jsem patnáctihodinovky, obrazil pacienty po celém městě, hlavně ty, kteří chytili tu obzvláště virulentní novou chorobu. Horečky, pocení, zvracení, tekutá stolice. A k těmto symptomům se přidával výmluvný příznak – z levého vnitřního ucha zvolna vytékalo cosi, co připomínalo zelený inkoust. Na polštářích to vytvářelo podivné, náhodné vzory, ve kterých jsem vždy na okamžik rozeznal pavouka, ponorku, pistoli, tvář, která mi oplácí upřený pohled. Byl jsem proti té metle bezmocný. V mé moci nebylo nic lepšího než se postarat o pohodlí svých svěřenců a jejich blízkým vydat pokyny, ať dohlížejí na jejich dobrý pitný režim. Těm několika, kteří trpěli extrémně, jsem dal injekci margoldu, po níž upadli do částečné apatie. Nejspíš to nebyl poctivý medicínský přístup, ale lepší konat něco než nic. I když jsem tím dělal víc pro svou duševní pohodu než pro jejich zdraví.

Uprostřed jednoho z těch drásavých dnů ke mně do ordinace přišel nějaký mladík a přinesl mi obálku. Právě jsem se chystal vyrazit s Leteckým přívozem na další rundu návštěv u pacientů ve všech možných čtvrtích města, ale dal jsem klukovi tuzéra, poslal jsem ho pryč, posadil jsem se s šálkem studeného čaje a otevřel jsem si ten vzkaz. Byl od Millicent Garanové, staré známé a kolegyně, kterou jsem měsíce neviděl. A okolnosti našeho posledního setkání nebyly profesní. Ne, vzal jsem ji na Rozpařenou operu, žasli jsme nad tím, jak párou inspirované kovové postavy prokluzují dramatickým dějem a jejich hlasy zní jako sbor čajových konvic ve varu.

Ta třpytivá, frenetická vzpomínka mi stále vířila hlavou, když jsem si četl její slova: *Prosím, přijď dnes odpoledne ke mně do ordinace. Až tohle dočteš, znič to. Nikomu nic neříkej. Dr. Garanová.* Obraz Millicent se zelenýma očima a překrásně snědou pokožkou, jak po opeře popíjí Ústřičnou jinovatku a Kandúš na zahrádce kavárny ve starém městě, se rozplynul.

Zřejmě něco pracovního. Tak to abych předvedl, že jsem na výši a zvládnu to. Dal jsem se dohromady, přistříhl jsem si knírek, vybral jsem si nejlepší špacírku. Do mého kroku se vrátila jakási pružnost, která se z něj vytratila v předchozích dnech, kdy začala ta nová choroba. Kráčel jsem a přemítal, proč jsem při posledním loučení nepožádal Millicent o další noční vycházku. A ve své představitosti jsem tohle opomenutí při nynější příležitosti napravoval.

Až v půli cesty výtahem ke startovací plošině Leteckého přívozu, nacpaný uvnitř s padesáti dalšími lidmi, jsem si uvědomil, jaká temná nota zní v tom, co mi napsala. Zničit vzkaz? Nikomu nic neříkat? Tyhle dvě věci mi poletovaly

hlavou, ještě když jsme nastoupili, ba i potom, když jsme se už vznášeli nad mrakodrapy.

Byli jsme u ní v ordinaci, já seděl proti ní u psacího stolu jako pacient. Snažil jsem se nedávat najevo, jak moc rád ji zase vidím. Neoplatila mi úsměv a místo toho řekla: „Máš hodně případů té nové horečky?“

„Den co den,“ odpověděl jsem. „Je to děs.“

„Povím ti pár věcí, které bych nikomu říkat neměla,“ pokračovala. „Nesmíš to ale povědět nikomu dalšímu.“

Přikývl jsem.

„Víme, co je ta nová choroba zač,“ prohlásila. „Jak víš, jsem členkou poradního sboru Správce státní zdravotní politiky. Ta choroba se přenáší vzduchem. Způsobuje ji jistá spora, něco jako nepatrná tobolka. Nikdo neví, co a odkud tyhle spory nedávno do Republiky zaválo. Když se s nimi nic mimořádného neděje, jsou neškodné. Ani bychom nevěděli, že je tu máme, kdyby nás choroba nepřinutila je hledat.“

„Spory,“ pronesl jsem a představoval jsem si hustý déšť maličkých zelených chlupatých lusků dopadajících na město.

Přikývla. „Zato když je vystavíme tlaku a vysoké teplotě, tedy podmínkám, jaké například panují v parostrojích, pak prasknou a vypustí semínka. A právě tato semínka, ne větší než atomy, způsobují chorobu. Mlha, která se snáší od strojů Leteckého přívozu anebo kterou vypuzuje parní kočár, dech deseti tisíc turbín, hudba parních varhan v zábavním parku – to vše se jen hemží semínky. Jsou v páře. A jakmile se choroba uchytí ve více jedincích, stává se zcela přenosnou.“

Chvilku jsem seděl mlčky a vzpomínal na dobu, kdy jsem byl chlapec, na první cesty Leteckým přívozem kapitána Madrigala. Když se letoun sunul nad naší ulicí, utíkal jsem dole v jeho stínu, v mlze, jež se pod ním srážela, a mával na cestující. Potom jsem se probral a řekl jsem: „Republika bude zjevně nucena přestat používat parní energii, aspoň po dobu nezbytnou ke karanténě, zvládnutí a zničení nákazy.“

„Lashi, sám víš, že tohle se nestane.“

„A co tedy?“ zeptal jsem se.

„Jiné řešení není. Republika je ochotná nechat chorobu, ať si volně řádí, je ochotná obětovat několik tisíc občanů, aby nepřišla ani o den obchodování. Už to samo je hodně zlé, ale není to všechno. Zjistili jsme, že u nakažených je šedesátiprocentní šance na přežití.“

„Slušné,“ řekl jsem.

„Ano, ale když přežiješ horečnatou fázi, následuje ještě něco zákeřnějšího.“

„Má to něco společného s tím zeleným výtokem?“ zeptal jsem se.

„Ano. Pojď, ukážu ti to.“ Vstala a vedla mě do vyšetřovny. Na židli u okna seděla pohledná dívka. Vstala, pozdravila, potřáslí jsme si rukama. Představil jsem se a dozvěděl se, že se jmenuje Harrin. Mluvilo se o banalitách, o počasí, o blížících se svátcích. Pak se jí Millicent zeptala, jak se cítí, a ona odpověděla, že poměrně dobře. Připadala mi docela zdravá.

„A odkud máte ten prsten?“ zeptala se jí moje kolegyně.

Harrin zvedla ruku a ukázala nám drahocenný červený kámen na prostředníčku.

„Ten prsten...“ začala, ale pak na něj chvíli jen upírala oči. „Před dvěma dny se u mě objevil hodně podivný chlapík a přinesl mi balíček. Když jsem mu otevřela, vynechalo mi srdce, protože měl roh, nebo spíš takový maličký pokroucený jelení paroh, trčel mu z levého spánku. Zdeformovaný konec toho rohu se obracel zpátky ke středu hlavy. Mluvil s nějakým cizím přízvukem a jeho hlas zněl, jako když si pes ňafá sám pro sebe. Přikývla jsem. On mi podal ten balíček, otočil se a pomalu odcházel do stínu. Pod balicími papírem byla krabička a v té krabičce tenhle prsten a u něj vzkaz. Stálo na něm jenom: *Pro tebe*. Podpis: *Zajatá královna*.“

Millicent ji přerušila a omluvila se, že musíme na chvíli pryč. Vzala mě za paži a odvedla mě zpátky do ordinace. Pacientce řekla, že se za chvíli vrátí, pak zabouchla dveře a povídá šeptem: „Ta zelená tekutina vytékající z ucha, to je hranice mezi imaginací a pamětí. Choroba ji rozpustí, takže i když přežiješ horečky, nejsi už s to rozeznávat mezi tím, co se stalo, a událostmi, které sis jen vysnil, anebo těmi, které se stát mohly nebo měly. Republika ztrácí přičetnost.“

Nebyl jsem mocen slova. Zavedla mě k protějším dveřím a jimi na chodbu. Před odchodem mě ještě políbila. Ve světle toho, co mi sdělila, mě dotyk jejích rtů poněkud vylekal. Celý zbytek dne jsem se z toho setkání vzpomínával. Zrušil jsem všechny schůzky, zamkl jsem se v ordinaci s láhví Fresnaku a snažil jsem se tu hostinu plnou tajemství nějak strávit.

Jenže jsem se nedostal ani za první otázku: proč mi to Millicent vyzradila? Z lásky? Z profesní svědomitosti? A možná, že Republika ve skutečnosti chce, abych to věděl, protože jsem lékař, ale oficiálně mi to sdělit nemůže.

Nejdřív ze všeho jsem zatoužil uprchnout z města, uniknout někam, kam se Vzdušné vozy málokdy odváží a kde stále působí jen prostá mechanická zařízení. Jenže tu jsou pacienti – a já jsem lékař. A tak jsem zůstal ve městě, ač jsem zdánlivě nedosahoval žádných medicínsky hodnotných výsledků. Stejně jako u aplikování margoldu šlo i při rozhodnutí zůstat spíše o mě než o kteréhokoli pacienta.

Jak se Metla šířila a imaginace se vsakovala do paměti, která se zase prosa-kovala do imaginace, ulice ovládly halucinace a město bylo plné občanů vztekle se hádajících sami se sebou; a historky, jež lidé vykládali v odezvě na ty nejprostší otázky, byly spletné uzle splněných přání a zlých snů. Pak si jeden řidič Leteckého přívozu usmyslel, že nejlépe bude létat s tím obrovským vzdušným vozem tak, že pomine seznam tištěných pravidel a začne mačkat tlačítka a páčky, jak jej napadne. A když se elegantní, vzosný leviatan v ohnivé explozi zřítil do nejhonosnější čtvrti města a vyhladil celou třetinu politické elity Republiky, nemluvě o několika stovkách jiných občanů, věděl jsem, že konec je tady.

Mnozí z těch, kdo ještě nepřišli o rozum, prchali na venkov, a pokud jsem slyšel, vytvářeli tam nepočetné obce, ze kterých násilím vyháněli všechny cizí. Co se mě týče, zůstal jsem na palubě potápějící se státní lodi. Pořád jsem pátral a nedělal zholu nic pro těch pár pacientů, kteří trpěli počátečními symptomy choroby.

Už desítky pracovníků si usmyslely, že jejich každodenní práce je vlastně něco zcela jiného, než ve skutečnosti je, a denně si s tím začali pohrávat; uznávaní odborníci na klam a mam. Parní kočáry bouraly po desítkách denně, vjížděly do výkladních skříní, do chodců, jedny do druhých. Nějaký chla-pík, který si usmyslel, že je jednou z těch blyštivých postav z Rozpařené ope-ry, vběhl na jeviště a vířící kovové hrany jeho novopečených bratří jej rozsekaly na kusy. V jedné továrně na východním okraji města došlo k nehodě – vlastně k explozi – a z jejích tří komínů se začal valit hustý černý dým, který za poledne pokryl město soumráchnou příkrývkou. Policie v podstatě ne-tušila, co má dělat, a protože někteří policisté byli stejně vyšinutí jako obča-né, uchýlovala se k násilí. Drasticky vzrostl počet přestřelek.